

<https://doi.org/10.34768/fp2021a15>

Małgorzata Andrejczyk
Uniwersytet w Białymstoku

SŁOWNICTWO FLORYSTYCZNE W POWIEŚCI POETYCKIEJ JAN BIELECKI JULIUSZA SŁOWACKIEGO – KLASYFIKACJA SEMANTYCZNA

Leksyka przyrodnicza szczególnie mocno wpływa na procesy poetyckiej kreacji, które zachodzą w przestrzeni utworu literackiego, bez względu na czas powstania dzieła i czas w nim przedstawiony. Obserwowane zależności między leksyką a pejzażem tekstu artystycznego często odzwierciedlają ogólne tendencje epoki, jak również twórcze inspiracje oraz predyspozycje pisarza. Język tych opisów również zmienia się w zależności od zastanej rzeczywistości. Badacze zwrócili już uwagę na niektóre zagadnienia dotyczące problematyki nazw przyrodniczych występujących u twórców różnych epok literackich¹. Prezentowany szkic wpisuje się w nurt tych poszukiwań, a swoją uwagę skupia na zagadnieniach dotyczących literatury romantycznej.

Tematyka przyrodnicza obecna w utworach literackich z okresu romantyzmu niejednokrotnie już stanowiła przedmiot zainteresowań współczesnych językoznawców². Materiał badawczy został wyekscerpowany z powieści poetyckiej Juliusza Słowackiego *Jan Bielecki (Powieść narodowa polska oparta na podaniu historycznym)*³. Sam gatunek literacki – romantyczna powieść poetycka – oraz leksyka tematyczna w nim zawarta, szczególnie słownictwo florystyczne, nie zostały jednak poddane szczegółowej analizie językoznawczej. Myślę, że niniejsze opracowanie może uzupełnić jedną z nielicznych luk znajdujących się w obszernej literaturze przedmiotu odnoszącej się do twórczości

1 Opis słownictwa dotyczącego flory w innych dziełach literackich podejmują choćby: S. Cygan, *Słownictwo pism Stefana Żeromskiego*, t. 9: *Świat roślin*, Kraków 2007; M. Czachorowska, *Świat roślin w pismach Bolesława Prusa*, Bydgoszcz 2012; B. Kuryłowicz, *Semantyka nazw kwiatów w poezji Młodej Polski*, Białystok 2012.

2 Stan badań nad miejscem natury w twórczości romantycznej został przedstawiony w pracy J. Rychter, *Językowa kreacja przyrody nieożywionej w utworach poetyckich Juliusza Słowackiego*, Szczecin 2011, s. 14-17. Również w książce M. Andrejczyk, *Etymologia i konotacje nazw drogich kamieni w twórczości Adama Mickiewicza oraz Juliusza Słowackiego. Studium leksykalno-stylistyczne*, Białystok 2020, s. 26-35, 44-51 (w rozdziałach *Gemmonimy w polszczyźnie. Terminologia. Stan badań oraz Stan badań nad językiem Adama Mickiewicza i Juliusza Słowackiego*). W krótkim artykule trudno byłoby wymienić wszystkie prace poświęcone tej tematyce, więc ograniczę się tylko do nielicznych, istotnych z punktu widzenia niniejszego szkicu.

3 Źródło ekscerpacji stanowi wydanie: J. Słowacki, *Jan Bielecki (Powieść narodowa polska oparta na podaniu historycznym)*, [w:] *Powieści poetyckie*, oprac. M. Ursel, wyd. IV zmienione, Wrocław 1986, s. 77-105. Wszystkie cytaty z powieści poetyckiej pochodzą z przytoczonego wydania. Zachowana została oryginalna pisownia – ortografia i interpunkcja.

romantycznych wieszczów, których jednym z przedstawicieli jest Juliusz Słowacki. Cel artykułu zatem sprowadza się do omówienia trzech kręgów znaczeniowych, oscylujących wokół roślin drzewiastych, roślin kwiatowych oraz innych roślin. W takiej kolejności zgromadzony materiał będzie prezentowany w dalszej części szkicu. Przy czym zaznaczyć należy, że same nazwy rzeczownikowe, czy to ogólne – hiperonimy (np. *drzewo*, *kwiat*), czy też szczegółowe – hiponimy, w tym wypadku wskazujące na gatunkowość rośliny – kohiponimy – typu: *brzoza*, *cyprys*, *czeremcha*, *lipa* lub *barwinek*, *róża*, nie odzwierciedlają w pełni bogactwa słownictwa florystycznego wykorzystanego przez Słowackiego w *Janie Bieleckim*. Pokazują, że grupa tego słownictwa jest różnorodnie reprezentowana, ale pamiętać też trzeba, że nazwy roślin łączą się często z innymi wyrazami. Dlatego zasadne wydaje się przeanalizowanie współwystępujących części mowy: przymiotników, czasowników lub przysłówków, także związków wyrazowych, w jakie wchodzi te leksemy. Dzięki zachodzącym relacjom syntaktycznym i metaforycznym mogą w materiale poddanym syntezy wskazać pewne podstawowe składniki znaczeniowe, które wprowadzają zdecydowaną sekwencyjność badanego pola⁴, dlatego też wyróżniam nazwy roślin oraz nazwy określające cechy i właściwości oraz stany współtowarzyszące nazwom florystycznym. W rozważaniach przyjmuję teorię pola leksykalno-semantycznego zaprezentowaną przez Danutę Buttler⁵. Szczegółowy rejestr leksemów wyekscerpowanych z powieści poetyckiej Juliusza Słowackiego zawierają poniższe analizy.

Pole semantyczne roślin drzewiastych

W skład pola semantycznego roślin drzewiastych wchodzi: hiperonim – *drzewo* [102, 521]⁶ oraz hiponimy – rzeczownikowe nazwy gatunkowe poszczególnych roślin

4 Na ten temat także wypowiada się A. Mikołajczuk, *Pole semantyczne gniewu w polszczyźnie*, [w:] *Semantyczna struktura słownictwa i wypowiedzi*, red. R. Grzegorzczkowska, Z. Zaron, Warszawa 1997, s. 149-171.

5 Badaczka wskazuje przede wszystkim na traktowanie języka jako zamkniętego systemu elementów powiązanych wzajemnymi zależnościami. Akcentuje, że zmiana jednego elementu pociąga za sobą przeobrażenia całego układu. Bardzo istotne dla teorii pola znaczeniowego okazało się też rozróżnienie związków syntagmatycznych, łączących elementy języka w ciągu niejako „przestrzennym”, w konkretnych użyciach, i związków asocjacyjnych, które kojarzą jednostki językowe w pamięci mówiących (szerzej zob. D. Buttler, *Koncepcja pola znaczeniowego*, „Przegląd Humanistyczny” 1967, nr 2, s. 41-59). Walery Pisarek (*Pojęcie pola i jego użyteczność w badaniach stylistycznych*, „Pamiętnik Literacki” 1967, z. 1-2, s. 495) zaznacza, iż: „poszczególne jednostki leksykalne są nawzajem od siebie uzależnione, że znaczenie każdej – czy prawie każdej – jednostki leksykalnej zależy od obecności innych jednostek”. Problematykę teorii pól semantycznych, uwzględnioną w moich analizach, odnajdujemy także w pracach: W. Miodunka, *Teoria pól językowych. Społeczne i indywidualne ich uwarunkowania*, Kraków 1980; R. Tokarski, *Struktura pola znaczeniowego. Studium językoznawcze*, Warszawa 1984.

6 Za wyrazem z utworu lub cytowanym fragmentem w nawiasie kwadratowym podaję lokalizację (stronę oraz wers/-y), a także liczbę wystąpień, jeżeli dana nazwa pojawia się częściej niż raz.

wieloletnich o wyraźnie wykształconym pniu, z którego wyrastają konary i gałęzie, czyli: *brzoza* [101, 478; 104 × 2, 558 i 562] (również *brzoza płacząca* [100, 464]), *cyprys*⁷ [99, 445], *czeremcha*⁸ [104, 559], *lipa* [80, 17; 91, 237], *modrzew*⁹ [100, 459], *osina*¹⁰ [91, 237] – pozostające względem siebie w relacji kohiponimii. Repertuar nazw przynależących do badanego kręgu wzbogacają nazwy ogólne roślin drzewiastych rozgałęziających się na wiele równorzędnych pędów, przeważnie przy ziemi – *krzew* [95, 344], w tym również nazwy gatunkowe krzewów – *jaśmin* [95, 344].

Z obserwacji zgromadzonego materiału językowego wynika, że słowa te łączą się w związki wyrazowe z:

- rzeczownikowymi nazwami wskazującymi w sposób metaforyczny lub realny na przedmioty, zjawiska („z modrzewiu [...] **ściany**” [100, 459], „czeremchy [...] **tchnienie**” [104, 559]), wrażenia słuchowe („**szmer** brzozy” [101, 478]), elementy ludzkiego ciała podobne kształtem lub barwą do roślin drzewiastych („drzew **głowe**” [86, 130]);
- przymiotnikami, przysłówkami, liczebnikami i imiesłowami wskazującymi na ilość („**trzy** brzozy” [100, 464]), realne cechy charakterystyczne („krzewy **kwitnące** jaśminu” [95, 344], „**wonnej** czeremchy” [104, 559], „**ciemne** lipy” [80, 17]), oraz przenośne – ludzkie (ożywienie) przypisywane tym roślinom – „brzozy **płaczące**” [100, 464], „lipy i osiny / Szumiały **smutnie**” [91, 237-238], „**weselsze** [...] **grobowe** cyprysy” [99, 445];
- czasownikami wskazującymi czynności i procesy, którym podlegają rośliny drzewiaste („brzozy [...] **kładły** cienie” [104, 558], „**okryły** [...] drzewa” [102, 521], „czeremchy **orzeźwiało** tchnienie” [104, 559], „**rosły** [...] brzozy” [100, 464], „**szumią** [...] lipy” [80, 17], „lipy i osiny / **Szumiały**” [91, 237-238], „brzozy, co [...] **trąca**” [101, 478]).

Przynależność wymienionych części mowy do leksykalno-semantycznego pola roślin drzewiastych jest cechą stopniowalną. Centrum badanego pola semantycznego stanowią gatunkowe nazwy drzew, najczęściej w badanym materiale powtarza się leksem *brzoza* (× 4). Interesujące jest połączenie *brzozy płaczącej*¹¹, które może być rozpatrywane w sensie dosłownym i metaforycznym. W polszczyźnie ogólnej współczesnej oraz dziewiętnastowiecznej powszechnie raczej funkcjonuje gatunek *wierzba*

7 SWil definiuje nazwę w sposób następujący: ‘drzewo pochodzące ze Wschodu, hodujące się u nas w ogrodach’, także ‘na Wschodzie cmentarze wysadzone są cyprysami’.

8 Pełne posegregowanie materiału nie zawsze jest możliwe. Tak też dzieje się w wypadku słowa *czeremcha*. SWil wskazuje: ‘nazwa powszechnie znanego drzewa (odznaczającego się zapachem), tudzież kwiatu tego drzewa’. W proponowanej klasyfikacji ze względu na to, że SWil jest (obok SL) najbliższy epoce, w której tworzył Juliusz Słowacki, słowo *czeremcha*, zgodnie z definicją z przywołanego słownika, zaklasyfikowane zostało do nazw gatunkowych drzew.

9 Tu w odniesieniu do drewna i elementów z niego wykonanych – „Była to cerkiew, z modrzewiu jej ściany” [100, 459].

10 Czyli ‘topola osika’, ‘osika’. SWil podaje ‘bot. in. topola osina (*Populus tremula*), niek. u ludu osiką zwana; drzewo bardzo pospolite w gajach, lasach, niek. obszerne ostępy stanowiące’.

11 Połączenie odnotowane przez SWil przy hasle *brzoza*.

*plącząca*¹². Jest to drzewo bardzo łatwe w uprawie, nie wymaga pielęgnacji czy specjalnej opieki. Brzoza plącząca z kolei, przede wszystkim współcześnie, należy do szczepionych odmian, bardziej wymagających niż wierzba. Toteż przykład z *Jana Bieleckiego* – „Nad cerkwią rosły trzy **brzozy plączące**, / Krzyż się przeglądał przez ich szczyt wyniosły” [100, 464-465] – odsyła przede wszystkim do symboliki rośliny¹³, obok jej gatunkowości. Obecność drzewa jeszcze bardziej uwypukla znaczenie cerkwi i wydarzeń, które miały się w niej rozegrać. *Brzoza*, szczególnie *brzoza plącząca*, kojarzy się ze smutkiem i nie jest to odosobniony wypadek w literaturze. Takie postrzeganie drzewa pojawia się w romantyzmie i powraca w epokach późniejszych. Przykłady wskazanych opisów odnaleźć można między innymi w wierszu Teofila Lenartowicza *Do Braci* – „Płączące brzozy, **smutne** drzewa, [...] / Aby płakały z każdą wiosną. / Pieśni na łąkach **smutno** grają” [LDoB: 19] czy w utworze Władysława Broniewskiego *Żołnierz polski* – „Hej, ty brzozo, hej, ty brzozo-płaczko, / **smutno** szumisz nad jego tułaczką” [BroŹp: 7].

Wskazaną symbolikę smutku podkreśla kolejny cytat wynotowany z analizowanej powieści poetyckiej *Jan Bielecki* – „Brzozy po **grobach** długie kładły **cienie**” [104, 558]. Efekt intensyfikują współtowarzyszące leksemy rzeczownikowe: *cienie*, *groby*. W badanym materiale językowym nie tylko brzozy wykazują przygnębienie. Następuje antropomorfizacja innych gatunków drzew – lip, osin oraz cyprysów, co potwierdzają fragmenty powieści poetyckiej: „A na dziedzińcu lipy i osiny¹⁴ / Szumiały **smutnie**” [91, 237-238], „Lecz gdy te same, wzniosłe, piękne rysy / Oświeci **nieszczęść** lampa, od tej twarzy / Weselsze będą **grobowe** cyprysy” [99, 443-445]. Wyekscerpowane dane pokazują, że Słowacki używa pojedynczych nazw gatunkowych drzew, które kontekstem wypowiedzi oscylują wokół pól znaczeniowych – smutek, śmierć, na co wskazują

12 *Ibidem* przy haśle *wierzba*.

13 Bożena Adamkiewicz-Iglińska (*Duch, co „kwiatem rozkwitnął”*. *Flora w genezyjskiej twórczości Juliusza Słowackiego*, Olsztyn 2017, s. 213) zauważa, że w genezyjskiej twórczości Juliusz Słowacki łączy brzozę z obrazem grobu, śmierci i płaczu. Poeta nawiązuje do tego, że potocznie brzozę nazywa się „plączącą”. Wynika to z faktu, że młode gałązki pokryte są kropelkami żywicy, które przypominają łzy. Na ten temat zob. M. Ziółkowska, *Gawędy o drzewach*, Warszawa 1988, s. 31.

14 W tradycji polskiej osika ma właściwości magiczne (odstrasza wampiry i wiedźmy). Tajemniczość, wręcz ezoteryczność tego drzewa wzmocniały wierzenia, że drzy ona, ponieważ boi się wszystkiego, a w dodatku nie daje cienia. Tłumaczono to związkami z siłami nieczystymi (obszerniej na ten temat zob. K. Szcześniak, *Świat roślin światem ludzi na pograniczu wschodniej i zachodniej Słowiańszczyzny*, Gdańsk 2013, s. 236). Co ciekawe, *osina*, czyli *osika* wiąże się w utworach genezyjskich Słowackiego z charakterystyczną cechą tego drzewa – drżeniem liści. W cytowanym fragmencie ta cecha została również wyeksponowana. Z kolei *lipy* były sadzone na dziedzińcach, ponieważ wierzono m.in., że mają wpływ na losy ludzkie (B. Adamkiewicz-Iglińska, *op. cit.*, s. 231, 298). Ponadto Słowianie wierzyli w tajemniczy związek tego drzewa z nowym życiem, gdy rodziły się dziewczynki lub na pamiątkę chrztu dziecka sadzono koło domu młode lipy. Liczba lip otaczających dwory świadczyła o dzietności ich mieszkańców, a pośrednio o sile i stateczności rodu (szerzej na ten temat zob. K. Szcześniak, *op. cit.*, s. 217).

leksemy: *grobowy*, *nieszczęść*, *smutnie*. Co ciekawe, cyprysy¹⁵, sadzone przede wszystkim na cmentarzach i uznawane już przez starożytnych Rzymian za symbol żałoby [SWil, SJPD, SMiTK¹⁶], pozyskują u Słowackiego cechę wyeksponowaną stopniem wyższym przymiotnika *wesoły* – *weselsze*. Mimo że cyprysy są *grobowe*¹⁷, to jednak w analizowanym fragmencie radośniejsze od bladej twarzy Bieleckiego. Andrzej Boleski dowodzi, że: „niektóre z [...] przykładów ukazują nieraz obrazy o mocno złożonej strukturze. Wtedy prawie zawsze współdziałają ze sobą dwa i więcej motywów. Są to czasem obrazy wypełniające szereg ściśle ze sobą związanych wierszy utworu”¹⁸, zabieg ten jest widoczny i w omówionym wypadku.

Z zaprezentowanego materiału językowego wynika, że kolejnym elementem badanego kręgu semantycznego jest hiperonim – *drzewo*, występujący dwukrotnie. Ponadto do pola semantycznego roślin drzewiastych należą także nazwy skupisk tych roślin, typu: *bór* [86, 131], *gaj* [100, 455], *las* [80, 18; 86, 129], które są określane przymiotnikiem – *wonne* lub występują w sąsiedztwie drugiego rzeczownika – *barwy*, *szmer* (np. „**wonne** gaje” [100, 455], „**barwy** borów” [86, 131], „**szmer** lasów” [80, 18]).

W badanym materiale egzemplifikacyjnym odnajdujemy jeszcze części tych roślin, na co wskazuje słowo *liść* [86, 132; 104, 562]. Leksem stanowi między innymi komponent porównania „**liście** [...] płyną jak potoki” [86, 132], które jest częścią obszerniejszego opisu: „**Wicher** nowego świata **zblądzi** lasy, / Gdy aż do ziemi **nachyli** drzew głowę, / Gdy się **zmieszają** wszystkie barwy borów; / Liście i kwiaty **płyną** jak **potoki**” [86, 129-132]. Wykorzystany trop stylistyczny akcentuje przede wszystkim ruch¹⁹ oraz dużą liczbę liści, tak jak rwącej wody w potoku. Jak podkreśla Urszula Sokólska, „tradycyjnym elementem romantycznego pejzażu jest woda aktywna, niespokojna, bardzo wzburzona”²⁰. Cechy te przypisać należy jak najbardziej potokom, rozumianym jako ‘woda bystra’ [SWil]. Wykorzystanie konkretnych elementów przyrody ożywionej

15 SMiTK notuje, że cyprysy to ‘rośliny poświęcone Plutonowi, czyli według mitologii rzymskiej, groźnemu bogu świata podziemnego’. Jak podaje LSHall, symbolizują nieśmiertelność oraz życie pozagrobowe. „Cyprys zawsze kojarzono z obrzędami pogrzebowymi, uważając, że chroni ciało przed rozkładem” (*ibidem*).

16 Władysław Kopaliński w SMiTK zaznacza, że gałęzi cyprysów używano przy pogrzebach.

17 W genezyjskiej twórczości „cyprys jest dla Słowackiego znakiem żałoby” (B. Adamkiewicz-Iglińska, *op. cit.*, s. 279).

18 A. Boleski, *op. cit.*, s. 131.

19 Wykorzystanie czasowników ruchu w obrazowaniu przyrody w romantycznych utworach nie jest jednostkowym zabiegiem Słowackiego. Chwył widoczny jest także w tekstach artystycznych innych romantyków, m.in. u Mickiewicza. Fakt ten podkreśla Urszula Sokólska w artykule dotyczącym żywiołu ziemi w *Balladach i romansach* (zob. eadem, *Żywioł ziemi* w „*Balladach i romansach*” Adama Mickiewicza, [w:] *Donum amicitiae. Księga jubileuszowa ofiarowana Pani Profesor Ewie Kołodziejek*, red. J. Ignatowicz-Skowrońska, R. Sidorowicz, Szczecin 2016, s. 231).

20 U. Sokólska, *Język opisów natury* w „*Balladach i romansach*” Adama Mickiewicza, „Białostockie Archiwum Językowe” 2006, nr 6, s. 115; eadem, *Językowy obraz MORZA* w „*Sonetach krymskich*” Adama Mickiewicza, [w:] *Odessa i Morze Czarne jako przestrzeń literacka (Одеса та Чорне Море як літературний простір)*, red. J. Ławski, N. Maliutina, Białystok-Odessa 2018, s. 273-283.

i nieożywionej podkreśla nastrój dziejących się wydarzeń, ich gwałtowność, wręcz nieobliczalność²¹. Spotęgowane zostały tu elementy leksykalne określające porywczy ruch, pęd²², między innymi: *potok, wicher* oraz czasownikowe – *nachylić, płynąć, zbłądzić, zmieszać*. Jak ukazuje dalsza część utworu, opis takiej natury równolegle odzwierciedla zachowanie szlachty ogarniętej chęcią zemsty i pozbawienia Bieleckiego domu, w dniu jego ślubu – „Pali się szlachta, już dosiadła koni, / Pieszym pan Brzezan rozdaje rumaki, [...] / Dalej! na pola przez ubite szlaki! [...] zemsta pośpiech radzi” [86, 135-139].

Opisanym w powieści poetyckiej wydarzeniom nieustannie towarzyszy świat natury. Zdarzenia rozgrywają się w polskim kolorystyce lokalnym, który uwydatniony został dzięki technice pisarskiej zaczerpniętej od Waltera Scotta. Fakt ten podkreśla Marian Ursel we wstępie do powieści poetyckich polskiego wieszczka, pisząc:

Scott swoimi powieściami poetyckimi wprowadził do literatury nowy, dotychczas nie eksplloatowany obszar kulturowy (folklor i pejzaż Szkocji). Dla dziejów gatunku najistotniejsze jest jednak spojenie przez niego historycyzmu z regionalnym folklorem i egzotyką kulturową, a także impulsem patriotycznym²³.

Elementy te łączy i w pełni wykorzystuje Słowacki w *Janie Bieleckim*, przedstawiając pejzaże oraz polską przyrodę, między innymi charakterystyczne polskie drzewa, jak brzozy, lipy, osiny (osiki, topole).

Pole semantyczne roślin kwiatowych

W obrębie słownictwa związanego tematycznie z polem znaczeniowym roślin kwiatowych daje się wyróżnić następujące grupy wyrazów: hiperonim – *kwiat* [86, 132; 87, 147; 89 × 4, 186, 188, 190 × 2; 91, 229; 95 × 2, 330 i 336; 100, 467; 101, 473; 102, 520; 103 × 2, 541 i 550] oraz leksemy należące do rodziny słowotwórczej *kwiat* – derywat czasownikowy *rozkwitać* [99, 432] i imiesłowowy przymiotnikowy czynny – *kwitnący* [103, 522]. Badany materiał pokazuje, że składnikami tego pola semantycznego są również hiponimy wskazujące poszczególne typy kwiatów (również wodnych): *barwinek* [88, 157], *lilija wodna* [89, 189], *róża* [83, 67; 88, 157; 89, 183; 99, 432].

Wymienione elementy leksykalne w analizowanym tekście poetyckim z reguły wchodzi w połączenia skonwencjonalizowane, nawet jeśli mają one charakter genetycznie metaforyczny. Najczęściej łączą się z:

21 Omówione obrazowanie wody, akwenów odnaleźć można nie tylko u Słowackiego. Również u Mickiewicza obserwujemy obrazy wody wzburzonej konotującej niepokój czy nawet śmierć (szerzej zob. U. Sokólska, *Językowy obraz MORZA w „Sonetach krymskich” Adama Mickiewicza*, s. 273-283).

22 Na ten temat w twórczości innych romantyków – Adama Mickiewicza zob. eadem, *Język opisów natury w „Balladach i romansach” Adama Mickiewicza*, s. 115; na temat żywiołu ziemi – eadem, *Językowy obraz MORZA w „Sonetach krymskich” Adama Mickiewicza*, s. 225-233.

23 Cytat ze *Wstępu* opracowanego przez Mariana Ursela do wydania: J. Słowacki, *op. cit.*, s. XXX-XXXI.

- rzeczownikami wskazującymi na: ułożenie kwiatów („**bukiet** z róży i barwinku” [88, 157]), miejsce ich występowania („**groby** kwitnące” [103, 522]) lub eksponującymi stan oraz procesy świadczące o antropomorfizacji tych roślin – „**czucie** kwiatu” [89, 190], „kwiatów **życie**” [95, 336];
- przymiotnikami oraz imiesłowami podkreślającymi ogólną kondycję fizyczną kwiatów – „**młoda** różę” [89, 183], „różę, co wpół **wychylona**” [89, 183], „**zwiędłe** kwiaty” [103, 541], „kwiaty [...] **wonnemi**” [103, 550] lub akcentującymi roślinny motyw dekoracyjny – „**woskowemi** kwiaty” [87, 147], „**różne chińskie** kwiaty” [91, 229];
- czasownikami określającymi czynności oraz stany, którym ulegają rośliny kwiatowe – „Kwiat **czuje**” [89, 190], „Lilija wodna **może przeczuc**” [89, 189], „kwiaty **płyną**” [86, 132], „jak róża **rozkwitał**” [99, 432], „Kwiat **się przegłąda**” [89, 186], „kwiat [...] **zawiesza i kryje się**” [89, 188].

Przymiotnik *różany* stosowany jest na oznaczenie desygnatów kojarzonych z kwiatem róży, czyli ‘złożony z róż (roślin lub kwiatów), zrobiony z róż; odnoszący się do róży, będący różą’, co ukazuje przykład – „Z **różanym** wiankiem” [94, 307] czy też „Z głowy **różane** pospadały wianki” [98, 410]. We wskazanych połączeniach słowo występuje w charakterze dosłownym. Ponadto nie bez przyczyny w bliskim sąsiedztwie jest tu wyraz *wianek*. W cytacie *różany wianek* znajduje się na głowie dziewczycy niebezpodstawnie. Zarówno *róża*²⁴, jak i *wianek* symbolizują cnotę oraz czystość. Niezaprzeczalnie w charakteryzowaniu postaci ma tu znaczący udział wprowadzone ujęcie obrazowania elementów florystycznych²⁵. Jednocześnie w utworze przymiotnik *różany* eksponowany jest w obrazowaniu przenośnym jako ‘przypominający kolorem płatki róż; różowy, rumiany’ – „**Różane** lica” [99, 437].

Eksplokacja dowiodła, że w zaprezentowanym materiale ilościowo przeważa hiperonim *kwiat* (× 14) i to on stanowi centrum omawianego kręgu semantycznego. Leksem odnosi się zarówno do żywych obiektów roślinnych, jak też nieożywionych elementów przedstawiających żywe kwiaty, na przykład na tkaninach – „W różne obrazy, w różne **chińskie kwiaty**” [91, 229], może być również komponentem porównania, potwierdza to fragment utworu: „Śmiech ten jaśniej jako **kwiaty z płótna**” [95, 330]. Interesujące jest zastosowanie wyrażenia *woskowemi kwiaty* w cytacie: „Ołtarz upstrzony **woskowemi kwiaty**” [87, 147]. Interpretacja przywołanego połączenia może być dwojaka. Z kontekstu utworu nie wynika jednoznacznie, czy mowa jest tu o kwiatach naturalnych²⁶, czy też sztucznych elementach woskowych, graficznych, przypominających kompozycją i kształtem żywe rośliny. Drugie wskazane rozumienie nazwy może potwierdzać obecny

24 Symboliczny charakter *róży* w utworach Słowackiego eksponuje Teresa Skubalanka (*Juliusz Słowacki – artysta słowa*, „Język Polski” 1999, t. LXXIX, s. 347, 349).

25 Ranga tego motywu została opisana w pracy A. Boleskiego, *op. cit.*, s. 81-85, 141-142.

26 We współczesnej polszczyźnie funkcjonuje nazwa gatunkowa *woskowy kwiat* (*woskówka*) – roślina doniczkowa, charakteryzuje się zwartym, krzaczastym pokrojem; kwiaty są niewielkie, woskowe, różowo-białe, fioletowe lub białe. SWil nie odnotowuje wskazanego znaczenia słowa *woskówka*.

w cytacie imiesłów przymiotnikowy bierny *upstrzony*. Poświadczają to dane leksyko-graficzne, na przykład SWil notuje – *upstrzyć* między innymi ‘nakropić, pomalować’. Co więcej, ozdoby kwiatowe obecne w kościelnej symbolice chrześcijańskiej odgrywają istotną rolę, są nie tylko elementem dekoracyjnym. Przede wszystkim podkreślają rangę gromadzenia się ludzi przed ołtarzem; w cytowanym utworze, oprócz chwili zaślubin Jana Bieleckiego, również w każdą niedzielę fakt ten potwierdzają dalsze fragmenty powieści poetyckiej: „Było to święto, był to dzień niedzielny, / Dziś pług spoczywa, zieleni się rola. / Dziewice ołtarz przystroiły w **kwiaty**” [100-101, 471-473]. Kwiaty pełnią więc funkcję nie tylko ozdobną, głównie jednak uwznioślającą dziejące się wydarzenia. Takie podwójne obrazowanie przenika twórczość Juliusz Słowackiego²⁷ i wielokrotnie jest obecne w badanym materiale językowym.

Warto podkreślić, że w siatce pojęciowej roślin kwiatowych występują także nazwy w różnym stopniu oddalone od centrum pola semantycznego, między innymi morfologiczne komponenty kwiatów, jak *listek* [88, 158], *liść* [86, 132; 89, 188; 104, 562], na przykład „Skłaniał się bukiet z róży i barwinku²⁸, / I drżał **listkami**, tak mu serce biło” [88, 157-158] lub „Patrz, na wód lazurze, / Kwiat się przegląda w jeziora kryształe; / Choć chmury słońca nie zakryją światu, / Kwiat **liście** zwiesza i kryje się w fale; / Lilija wodna może przeczuć burze, / Kwiat czuje – ona miała czucie kwiatu” [89, 185-190]. W przywołanych fragmentach powieści poetyckiej możemy też obserwować antropomorfizację²⁹ kwiatów i ich elementów, tak jak w omówionym już wypadku obrazowania z wykorzystaniem leksyki spod znaku roślin drzewiastych.

Pole semantyczne innych roślin

Krąg znaczeniowy innych roślin tworzą w głównej mierze pojedyncze nazwy ogólne skupisk traw i różnej zieleni – *błonie* [90, 215], *darnina* [104, 554], *łąka* [100, 455]. W grupie leksemów związanych z omawianym polem równorzędne miejsce zajmują: ogólna nazwa gatunkowa – *trawa* [104, 560] oraz nazwa części rośliny, choć zastosowana tu nie w znaczeniu literalnym – *kłos*³⁰ [80, 16].

Przeprowadzona analiza pokazuje, że słownictwo florystyczne wchodzi w związki wyrazowe o różnej strukturze i różnym stopniu zespolenia. Nazwy innych roślin współwystępują z:

- rzeczownikami podkreślającymi ilość oraz bezmiar³¹ – „kłosów **morze**” [80, 16];

27 Więcej na ten temat zob. A. Boleski, *op. cit.*

28 Jak sugerują objaśnienia powieści poetyckiej Słowackiego, *barwinek*, wg Zygmunta Glogera, jest symbolem panieństwa, dziewictwa (J. Słowacki, *op. cit.*, s. 88).

29 Więcej na ten temat zob. Ł. Ginkowa, *Cechy języka sentymentalnej i wczesnoromantycznej liryki krajobrazowej*, „Pamiętnik Literacki” 1978, z. 4, s. 205.

30 W badanym materiale w połączeniu metaforycznym – „Tam z dala płynię złoty kłosów morze” [80, 16].

31 SWil w drugim znaczeniu słowa *morze* notuje „fig. ogrom, bezmiar”.

- przymiotnikami wskazującymi na kondycję tych roślin – „**świeżej** darniny” [104, 554], „**wzniosłe** [...] trawy” [104, 560], „**złotych** kłosów” [80, 16];
- czasownikami eskalującymi ruch, uwydatniającymi konkretne zachowania – „**po-leciał** przez błonia” [90, 215], „**płynie** złotych kłosów morze”, „**Znajdziesz** tam łąki” [100, 455] lub dźwięki roślin – „**szumiały** [...] trawy” [104, 560].

Przywołane nazwy tych roślin pokazują, że w badanym materiale brakuje szczegółowych określeń gatunkowych tej części przyrody ożywionej. W obrębie analizowanego kręgu znaczeniowego występują tylko i wyłącznie hiperonimy lub leksemy odsyłające do poszczególnych części roślinności. Jest to dość ciekawy zabieg, ponieważ pokazuje uniwersalność omawianej natury. Każdy z nas może być Janem Bieleckim lub Anną i przeżywać ich emocje. Pomagają w tym właśnie opisy flory zakorzenione w tradycji literackiej, a tu między innymi wyróżnić należy elementy stylu homeryckiego. Nie bez znaczenia są tu opisy zachowań i poczynań głównego bohatera, porównania budowane są z komponentów nazywających świat natury ożywionej (również flory) i nieożywionej, na przykład „Wkrótce Jan wrócił – prędko jak błysk gromu, / Stał przed żoną obłąkany, błąd. / Na jego szatach widać krwawe ślady... / [...] Zadrzał – i spiął konia. / I jak wiatr szybko poleciał przez **błonia**” [90, 205-207, 214-215].

Dodatkowo inne fragmenty utworu poetyckiego pokazują, że przyroda ożywiona, w tym różne rośliny oraz ich poszczególne części zostały tu wyidealizowane. Prezentowany poniżej opis wskazuje na atrybuty tej natury. Wpisuje się też w kanon romantycznej tęsknoty za ojczyzną i jej przymiotami przyrodniczymi, za taką interpretacją przemawia cytat z początkowych wersów *Jana Bieleckiego*:

Oto się ciemne księgarnie otwarły,
 [...]
 Kraj nasz dosięgnął szczytu,
 [...]
 Okno klasztoru otworzę...
 O! jak spokojne otchłanie błękitu,
 Tam z dała płynie **złotych kłosów morze**,
 A tu klasztoru szumią ciemne lipy;
 Myśl rozwesela daleki szmer lasów.
 Gdy pogrzebałem pamięć dawnych czasów [79, 1; 80, 11, 14-19]³².

32 Jak podaje Marian Ursel w objaśnieniach do powieści poetyckiej *Jan Bielecki*: „w. 1 i n. cały ten fragment aż do wersu 54 [więc również fragment tu cytowany; dop. – M.A.], skreślił Słowacki w dwa lata później, iż »jest nie do rzeczy« [...]. Wiadomo, iż poeta dopisał go do powieści pod wrażeniem swego pobytu w Londynie i Westminsterze. Zdaniem S. Treugutta, [...] nie cały ten ustęp, składający się z 54 wersów, jest wstawką późniejszą, lecz jedynie wersy 21-42 oraz prawdopodobnie 43-46. Argumentem za tym jest zaś to, że uznanie wersów od 1 do 46 za całość powstała w okresie późniejszym nie pozwala wyjaśnić niekonsekwencji obrazu i treści nagłego przejścia od rozważań [...] w klasztorze do »mgławej Tamizy« i zagadnień pośmiertnej sławy pisarskiej; *ciemne księgarnie* – oznacza to księgozbiory i kojarzy się [...] z Krzemieńcem i jego biblioteką” (J. Słowacki, *op. cit.*, s. 79).

Ośrodkiem tych opisów staje się właśnie słownictwo florystyczne i to ono wpływa na uniwersalność i ponadczasowość prezentowanych obrazów. Co więcej – wskazać należy, że bohaterowie są osamotnieni w podejmowaniu decyzji, ale rodzima przyroda sprawia wrażenie, że uczestnicy rozgrywających się wydarzeń są pewni swoich kroków, które są bez wątplenia ostatecznymi rozstrzygnięciami, żadnych zmian już nie będzie. Dość obszernie opisy wyglądu, aktualnego stanu oraz procesów, jakim podlegają poszczególne elementy roślinności, prowadzą do retardacji, czyli spowolnienia rozgrywających się w powieści poetyckiej wydarzeń. W zakończeniu następuje uspokojenie poszczególnych komponentów przyrody, pogodzenie się z następstwem wydarzeń, a główną rolę we wskazanych procesach odgrywają przede wszystkim nazwy roślinności, w tekście artystycznym czytamy:

Kopie grobowiec wśród świeżej **darniny**,
Lecz coraz słabsza, coraz mdleją siły...
I cicho smutne płynęły godziny.
Zachód ozłocił słońca blask jaskrawy,
Brzozy po grobach długie kładły cienie
Wonnej **czeremchy** orzeźwiało tchnienie,
Szumiały wzniosłe po grobowcach **trawy**;
Lecz coraz bardziej ciemniej kolory,
I przez **liść brzozy**, księżyc zapłoniony
Topił się we mgłach, w różne kształty, wzory,
Lica wyśrebrzał – a nocne zasłony
Okryły cerkiew i groby cmentarza [104, 554-565].

* * *

Poddane szczegółowej analizie kręgi znaczeniowe słownictwa powiązanego z florą rozpatrywane są w dość szerokim kontekście wyrazowym. W granicach badanego pola semantycznego umiejscowione zostały rzeczownikowe nazwy roślin, ich morfologiczne komponenty oraz nazwy zbiorowisk czy skupisk tych elementów florystycznych. Dodatkowo w analizie uwzględniono łączliwość wyekscerpowanych wyrazów z innymi częściami mowy.

Prezentowana eksplikacja pokazuje też, że wspomniana różnorodność „bywa [...] wynikiem wprost przeciwnego sposobu obrazowania”³³. Jak w wypadku cytowanego już fragmentu *Jana Bieleckiego* – „A na dziedzińcu lipy i osiny / Szumiały smutnie” [91, 237-238]³⁴. Toteż wyłonioną w eksploracji cechą stylu utworu Słowackiego jest harmonijne łączenie ze sobą, w jednym tekście, dwóch sfer semantycznych realizują-

33 A. Boleski, *op. cit.*, s. 133.

34 Lipa jest symbolem miłości oraz rodziny, jest to drzewo, w które nigdy nie uderzy piorun, ponieważ w chrześcijaństwie wiąże się z postacią Matki Boskiej. Osika (*osina*) z kolei symbolizuje świat podziemny [SMiTK]. W dawnych czasach kołkami osinowymi zabijano trumny, by zmarli nie powrócili nękać żywych.

cych płaszczyznę stylistyczną dzieła³⁵: sfery znaczeń odnoszących się do śmierci oraz sfery znaczeń odsyłających do natury ożywionej – flory, na przykład: „Kładą martwego wśród kwiatów cmentarza. / Cieniem świeżości okryły go drzewa” [102, 520-521]. Jak dowodzi Andrzej Boleski: „[poeta; dop. – M.A.] posługuje się ujęciem obrazowym pewnej sprawy czy zjawiska najoczywiściej daleko wychodzącym poza przyznany jej zakres”³⁶, co zostało również uwidocznione w niniejszej analizie.

Zaprezentowane zostały tu dość skomplikowane struktury, które nie zawsze można jednoznacznie zinterpretować. Jest to zgodne z założeniami gatunkowymi powieści poetyckiej³⁷, która stanowi przeciwieństwo kompozycję wielowymiarową i nieprostą, szczególnie w rozważeniu jej poszczególnych komponentów leksykalnych – świata roślin drzewiastych, kwiatowych oraz innych.

Co ciekawe, poddane analizie słownictwo zazwyczaj ulega antropomorfizacji. Rośliny współodczuwają, współtowarzyszą, współtworzą klimat emocjonalny dzieła (czują, szumią, smucą się). Współprzeżywają to, z czym zmagają się główni bohaterowie powieści poetyckiej. Leksyka florystyczna potęguje romantyczne cechy utworu – tajemniczość i grozę, ale też przemijanie i nieodwracalność dziejących się wydarzeń, ich ostateczność. Mechanizm ten potwierdza omówiony profil semantyczny między innymi cyprysów.

O różnorodności wskazanej klasy słownictwa stanowią hiponimy drzew, krzewów i kwiatów: *brzoza* [101, 478; 104 × 2, 558 i 562], także – *brzoza płacząca* [100, 464], *cyprys* [99, 445], *czerecha* [104, 559], *lipa* [80, 17; 91, 237], *modrzew* [100, 459], *osina* [91, 237]; *jaśmin* [95, 344]; *barwinek* [88, 157], *lilija wodna* [89, 189], *róża* [83, 67; 88, 157; 89, 183; 99, 432]. Poeta sięga też po hiperonimy znane i powszechnie stosowane zarówno w polszczyźnie dziewiętnastowiecznej, jak i współczesnej. Jednak to kontekst oraz kreacja bohatera, w tym wypadku głównie Jana Bieleckiego, powodują modyfikowanie znaczenia omawianych leksemów w sposób twórczy i oryginalny. Szczególne umiejętności kreacyjne wieszczka zaowocowały tu selekcją oraz rozmieszczaniem słów związanych z polem semantycznym flory w różnych warstwach utworu, co w znacznym stopniu przyczyniło się do osiągnięcia określonych efektów artystycznych³⁸, mimo że pojedyncze leksemy nie zaskakują czytelnika i pozostają wierne polskim realiom kulturowym.

35 Zob. też M. Andrejczyk, *op. cit.*, s. 264-265.

36 A. Boleski, *op. cit.*, s. 142.

37 Powieść poetycka jest gatunkiem poezji narracyjnej, powstałej z połączenia elementów epickich i lirycznych. To rozbudowany utwór wierszowany zawierający fabułę nasyconą momentami dramatycznymi oraz odznaczający się silnym zsubiektywizowaniem opowiadania i opisu. Ponadto fabuła powieści poetyckiej ma niejednokrotnie luźną i fragmentaryczną kompozycję, pełną niedomówień oraz zagadkowości [STL].

38 Por. także A. Boleski, *op. cit.*

Niniejszy artykuł, jak już wspominałam, stanowi dopiero wstęp do dalszej analizy słownictwa przyrodniczego, szczególnie związanego z naturą ożywioną. Leksyka florystyczna oraz faunistyczna w powieściach poetyckich Słowackiego (i mam nadzieję szerzej – w utworach poetyckich wieszczka) będzie stanowiła tematykę moich dalszych dociekań.

OBJAŚNIENIE SKRÓTÓW

BroŻp – Broniewski W., *Żołnierz polski*.

LDoB – Lenartowicz T., *Do Braci*.

LSHall – Hall J., *Leksykon symboli sztuki Wschodu i Zachodu*.

SJPD – *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski.

SL – Linde S., *Słownik języka polskiego przez M. Samuela Bogumiła Linde*.

SMiTK – Kopaliński W., *Słownik mitów i tradycji kultury*.

STL – *Słownik terminów literackich*, red. J. Sławiński.

SWil – *Słownik języka polskiego*, red. M. Orgelbrand.

LITERATURA CYTOWANA

Adamkowicz-Iglińska B., *Duch, co „kwiatem rozkwitnął”. Flora w genezyjskiej twórczości Juliusza Słowackiego*, Olsztyn 2017.

Andrejczyk M., *Etymologia i konotacje nazw drogich kamieni w twórczości Adama Mickiewicza oraz Juliusza Słowackiego. Studium leksykalno-stylistyczne*, Białystok 2020.

Boleski A., *Słownictwo Juliusza Słowackiego (1825-1849)*, Łódź 1956.

Boleski A., *W sferze wyobraźni poetyckiej Juliusza Słowackiego: główne motywy obrazowania*, Wrocław 1960.

Broniewski W., *Żołnierz polski*, [w:] *Bagnet na broń. Poezje 1939-1943*, Jerozolima 1943.

Buttler D., *Koncepcja pola znaczeniowego*, „Przegląd Humanistyczny” 1967, nr 2.

Cygan S., *Słownictwo pism Stefana Żeromskiego*, t. 9: *Świat roślin*, Kraków 2007.

Czachorowska M., *Świat roślin w pismach Bolesława Prusa*, Bydgoszcz 2012.

Ginkowa Ł., *Cechy języka sentymentalnej i wczesnoromantycznej liryki krajobrazowej*, „Pamiętnik Literacki” 1978, z. 4.

Hall J., *Leksykon symboli sztuki Wschodu i Zachodu*, Kraków 1997.

Kopaliński W., *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 1987.

Kuryłowicz B., *Semantyka nazw kwiatów w poezji Młodej Polski*, Białystok 2012.

Lenartowicz T., *Do Braci*, [w:] *Polska ziemia (w obrazkach)*, cz. I, Kraków 1848.

Linde S., *Słownik języka polskiego przez M. Samuela Bogumiła Linde*, t. 1-6, Warszawa 1807-1814.

Mikołajczuk A., *Pole semantyczne gniewu w polszczyźnie*, [w:] *Semantyczna struktura słownictwa i wypowiedzi*, red. R. Grzegorzczkowska, Z. Zaron, Warszawa 1997.

Miodunka W., *Teoria pól językowych. Społeczne i indywidualne ich uwarunkowania*, Kraków 1980.

Pisarek W., *Pojęcie pola i jego użyteczność w badaniach stylistycznych*, „Pamiętnik Literacki” 1967, z. 1-2.

Rychter J., *Językowa kreacja przyrody nieożywionej w utworach poetyckich Juliusza Słowackiego*, Szczecin 2011.

Skubalanka T., *Juliusz Słowacki – artysta słowa*, „Język Polski” 1999, t. LXXIX.

Słowacki J., *Jan Bielecki (Powieść narodowa polska oparta na podaniu historycznym)*, [w:] *Powieści poetyckie*, oprac. M. Ursel, wyd. IV zmienione, Wrocław 1986.

Słownik języka polskiego, red. M. Orgelbrand, t. 1-2, Wilno 1861.

Słownik języka polskiego, red. W. Doroszewski, t. 1-11, Warszawa 1958-1969.

Słownik terminów literackich, red. J. Sławiński, Wrocław 1976.

- Sokólska U., *Język opisów natury w „Balladach i romansach” Adama Mickiewicza*, „Białostockie Archiwum Językowe” 2006, nr 6.
- Sokólska U., *Językowy obraz MORZA w „Sonetach krymskich” Adama Mickiewicza*, [w:] *Odessa i Morze Czarne jako przestrzeń literacka (Odessa ta Чорне Море як літературний простір)*, red. J. Ławski, N. Maliutina, Białystok-Odessa 2018.
- Sokólska U., *Żywiół ziemi w „Balladach i romansach” Adama Mickiewicza*, [w:] *Donum amicitiae. Księga jubileuszowa ofiarowana Pani Profesor Ewie Kołodziejek*, red. J. Ignatowicz-Skowrońska, R. Sidorowicz, Szczecin 2016.
- Szcześniak K., *Świat roślin światem ludzi na pograniczu wschodniej i zachodniej Słowiańszczyzny*, Gdańsk 2013.
- Tokarski R., *Struktura pola znaczeniowego. Studium językoznawcze*, Warszawa 1984.
- Witkowska A., Przybylski R., *Romantyzm*, Warszawa 2002.
- Ziółkowska M., *Gawędy o drzewach*, Warszawa 1988.

Słownictwo florystyczne w powieści poetyckiej Jan Bielecki Juliusza Słowackiego – klasyfikacja semantyczna

STRESZCZENIE: Cel artykułu sprowadza się do omówienia słownictwa florystycznego w powieści poetyckiej *Jan Bielecki* Juliusza Słowackiego, również do przedstawienia klasyfikacji semantycznej wskazanej grupy leksykalnej. W niniejszym szkicu omówiono trzy kręgi znaczeniowe, oscylujące wokół roślin drzewiastych, roślin kwiatowych oraz innych roślin. W rozważaniach przyjęto teorię pola leksykalno-semantycznego zaprezentowaną przez Danutę Buttler. Przeprowadzone analizy dowodzą, że leksyka florystyczna potęguje romantyczne cechy utworu – tajemniczość i grozę, ale też przemijanie i nieodwracalność dziejących się wydarzeń, ich ostateczność. Mechanizm ten potwierdzają omówione profile semantyczne wybranych drzew. Przedstawiony w niniejszym szkicu zbiór nazw florystycznych jest różnorodnie reprezentowany, o czym stanowią choćby hiponimy drzew i kwiatów. Mimo że pojedyncze leksemy nie zaskakują czytelnika i pozostają wierne polskim realiom kulturowym, to w znacznym stopniu, poprzez kontekst, w którym zostały zastosowane, przyczyniają się do osiągnięcia określonych efektów artystycznych.

SŁOWA KLUCZOWE: Juliusz Słowacki – powieść poetycka – pole semantyczne – leksyka florystyczna

Floristic vocabulary in the poetic novel *Jan Bielecki* by Juliusz Słowacki – semantic classification

SUMMARY: The purpose of the article is to discuss the floristic vocabulary in the poetic novel *Jan Bielecki* by Juliusz Słowacki and present the semantic classification of the indicated lexical group. This sketch discusses three circles of meaning, which oscillate around woody plants, flowering plants and other plants. In the considerations, I assume the theory of the lexical-semantic field presented by Danuta Buttler. The conducted analyses prove that the floristic lexicon enhances the romantic features of Słowacki's work – mystery and horror and the transience and irreversibility of the events happening or their finality. This mechanism is confirmed by the discussed semantic profiles of selected trees. The set of floristic vocabulary presented in this sketch is diverse. The diversity of the indicated vocabulary class is even the hyponyms of trees and flowers. Although individual lexemes do not surprise the reader and remain faithful to Polish cultural realities, they significantly contribute to achieving specific artistic effects through the context in which they were used.

KEYWORDS: Juliusz Słowacki – poetic novel – semantic field – floristic lexis